

Venusta quoque est collocatio verbi sum post ehsodi modi vocabuli, sive in principio orationis, sive in fine posita sit. Vt: Videodum est, ut ea liberalitate utamur, qua nemini nocet. Utanda tamen est suspicio avaritiae. Firmanda igitur sunt concordie bona, si omnia facienda sint, que amici velint, non amicitia tales, sed coniunctioe putanda sunt. Sicutus perperua potius, quam brevi voluptati, consulendum est. Nec vero rei familiaris amplificatio vituperativa est; sed fangienda semper iniuria est. Futes adscendendum sunt.

4. Comparativum in principio orationis positur, non iubilare: idemque in fine possum habet venustatem. Vt: Miserior vita regum est, quam agricultorum. Promptiores esse debemus ad nostra pericula. Melius posse esse nihil, censetur. Natura vero nihil hominibus brevitate rite prestabilita melius. Equitas sit ex iniqua contemplatione manifestior. Consequendo laborum perpessiorem dolorum officiet, faciliorem.

De superlativo quoque idem dicuntur habere. Vt: Totissimum ergo penitentia confessio, & satissimae culpa. Maxime necessaria est oratori memoria. Gratissimum mihi fecerit, si. Suspicione implevis me indignissime. Jugurtha hominum, quos certa sustinet, sceleratissimus.

Quodsi Comparativo, aut Superlativo verbum sum addatur, etiam venustissimum erit. Vt: Solidior est virtus, quam rerum alienum possesio. Melius esse. Aristippus dicebat mendicant evadentes, quam imperium. Senibus anchoritas maior est: quod plura nosse credantur. Conscientia bene acta, rite multorumque benefactorum recordatio inaudita est.

5. Vox Omnis in orationis principio, qui sine non ipsis partum collocatur. Vt: Omnia nimis habet, qui nihil concupiscit. Omnes nos, qui verba facimus. Omnes animal, similes atque ursum est. Omnibus antea in rebus querendum est. Abi precurse, ne sine domi parata omnia. Ansers enim sensu. (Soma) actionemque tollit omnem. Ego sum reliquo ex omnibus, qui minimo periculo possem dicere.

6. Vocabula etiam Nemo, Nullus, Nihil, aliquaque, liqua illasunt, negativa in orationis principio ponuntur: eadem

que in fine non quoquam haud illepidè. Vt: Nemo repertus, qui sit studio nihil consecutus. Nemo adeo dives est, ut nullius egat. Nulla genitum sera, nemo omnium tam sit immans, cuius mentem non imbarerit Dei opinio. Nihil est virtute amabilius. Nihil potest placere, quod non decet. Nunquam honestam mortem fugiendam putavi. Quae tibi virtus sint, attendis unquam. Quo igitur ea cupiditas, que turpitudinem sumam habeat, gratiam nullam? Mei miseret nemo. Nec me poterit fateri necire, quod nesciam.

7. Verbum finiti modi, quod multis syllabis constat, in orationis principio, itemque in fine posuit non iocleganter. Vt: Delectant enim magnifici apparatus. Declaravit id modo temeritas. De altero abundant exempla.

8. Verbum sum versus in principio orationis collocatur. Vt: Est profectio animi medicina Philosophia. Sunt enim certa virtus, que nemo est, quin effugere cupiat. Fuit ista quoniam in hac Rep. virtus. Sit ergo injure civili finis. Nec minor est venustas, si post Adjectivum aliquod collocetur. Vt: Rudis, sive priscorum vita. Saavis est preteritorum malorum memoria. Turpe est propter venustatem vestimentorum admirari.

In fine etiam orationis locos aptus est verbo sum, si nomine Substantiu, Adjectiu, ve praponatur. Vt: Sapientia erat cibus est. Nonne id flagitium est. Licet ipsa virtus sit ambitio, frequenter tamen causa virtutum est. Verum deus in virtute positum est. Culpa tueri culpa altera est. vincula ad patnam inventa sunt.

Neque ioclegre ponitur ante verbo sum in fine orationis possum particula Non. Vt: Mors misera non est; aliud ad mortem miser est. Sed neque memorie nobis opera dana vobis est. Mithi dubium non est, quin. Negat, qui mites non sit, pugnare cum hoste.

9. ante verbum Possum particulam Non proxime invenias possum sapientius. Vt: Cuius fructibus exercitum ulere non posset. Tueri; & conservari non posse.

Quadam alia in colloquendo elegancia.

1. Multa est elegancia, cum particula *Si* in oratione secunda, aut non in principio primæ, sed proxima verba collocatur. *Vt:* *Nulla est excusatio peccatis, si amici causa peccaveris.* *Hic:* *id si feceris, spes est pacis.*

2. Particulæ *Vt*, *Nec*, *Dum*, *Cum*, *Cur*, & pronomina *Quod* non inleganter ponuntur in medio orationis ante verbum. *Vt:* *Negotium hunc configas, laborandum est.* Ita confusa est oratio, nihil ut sit primum. *Fortune* vim ne sentiamus, operam litteris impendamus. *Tus* hoc nostrum, dum ego viram, retinebo. *Laborem* causâ tuâ cum suspicio, voluptas non labor mihi est. *Virtuti* voluptatem qui præpones, appellatione homini, nisi est indignus.

3. Cum lexiione eodem duo dicimus, duoque correspondentia adjuvimus, priori prius, posteriori posterius collocatione respondeat. *Vt:* *C. Cesar, & M. Cicero bellum virante, & eloquentia principes effloruerunt.* Crescit, decrescitque virtus conatus, & intermissione. *Aequitas, temperantia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes certant cum iniquitate, cum luxuria, cum ignavia, cum temeritate, cum vita omnibus.*

4. Vbi sermone familiariter particula *Sei* inter vocabula duo particulae Non postponenda erat, eleganter omittitur, & verborum ordo immutatur. *Vt:* *Copia, non inopia crescit avaritia, pro Non inopia, sed copia.*

5. Cum inter Adjectiva duo nominis, aut duo Adverbia ab Adjectivis profecta gradus positivi magisquam interponi solet, tum positiva in comparativum motes, Quam interposito. *Vt:* *Eloquentius, quam verius dicebatur.* Hic liber sit salubrior studijs, quam dulcior. Fortunacior est, quam sapientior.

6. Cum particula *Quam* ratiore comparativi posita inter vocabula duo collocata est, postponetur comparativum elegantiū. *Vt:* *Dorisij, quam rituui plures invigit*

Iant. *Id re, quam verbis, faciam libertius.* Quamvis Themi stoclis nomen sit, quam Solonis illustrius. Sed tamen comparativum autem vocabula duo coniuncta coniunctione. *Quam* posse poteris. *Vt:* *Morbi perniciiosores, pluresque sunt animi, quam corporis.* Facilius ediscimus versus, quam prosumptionem.

7. Elegans mulsum est oratio, in qua adverbium Adjectivo, aut adverbio alijs, cui adjacet, postponatur. *Vt:* *Obscurè magis dictum, quam ambigue videlicet potest.* Darem admodum mibi videbatur. Facilius multo pro tua singulare prudenteriū iudicabis. *Altius* pauli rationem exposavam. Quid si præponatur, in medio aliquid intus sit. *Vt:* *Multo ei amicior sum facinus.* Nemo est paulo ad facinus audacior.

8. Oratio non inventata ea est, in qua positivum à superlativo regatur, contraque superlativum factum positivum à positivo in superlativum invenerit: modocne mures lententiam, neve affectatè sapius obliteres. *Vt:* *Cras fuit erat patissimus elegantissimus, Scrofa parcorum elegantissimus.* Scrofa, ut ego soleo dicere, juris peritorum eloquentissimus, eloquentiam juris peritisissimus. Huc quoque pertinet illi: *Persetta consummatio, consummataque perfectio. Eundem compositione, compositione eruditio.*

9. Elegans cum superlativo proximum comparativum posere, quod excessum supra superlativum significet. *Vt:* *Stultior es stultissimo.* Es mihi quidem carissimus, sed multo sorores carior, si. Te libentissime vidi, tum hoc libentius, quod. Ego hoc autem miserior sum, quam ea, qui es miserrimus, quid.

10. Posterioris dictæ res, ac prius ita referuntur, ut res prius dicta per primum illud, dicta posterioris per primum. *Hoc* referatur. *Vt:* *Virtuti potius, quam voluptati opera danda est: hic enim à bellis nihil disamus, illa dignitatem hominis retinemus.* Scipio. *& Cicero immortalē sibi gloriam peperunt, hac dicendo ille bellicis rebus.*

11. Cum sermone doméstico relativo. *Quod antecedit Aliquid, hoc eleganter lubricetur, maximè si ad idem pertinet.* *Vt:* *Habeo, quod dicam, Militam, qui amicos roget,*

Sunt, qui, quod sentiunt, dicere non audent. Nonnunquam Aliquid exprimitur. Ut: In epistola hac aliquid, quod te ret, poterit esse.

12. Partes divisi alicujus generis in fine clausule collocantur: exdemque cum enumerantur, paricula scilicet videlicet, prætermituntur. Ut: Ferebat duo, que maximè tantur onera, paupertatem. Et senectutem. Terrarum orbis universus in tres dividitur partes, Europam, Africam, Asiam. Eas tres virtutes, fortitudinem, iustitiam, prudentiam frugalitas complexa est.

13. Cum in oratione eadem multa uno ordine dici solet, ea ordine mutato variè dicantur. Ut: Contemnenda sunt humane res, negligenda mors est, patibiles et labores, et dolores putandi. Iustitia bonos tutatur, malos panit, conservat et iustitatem.

14. Vocis alicujus repetitione orationis pondus, deoque augetur. Ut: Nihil est maius honestate, nihil pulchritudine, nihil iucunditas. Nemo enim justus esse potest, qui mortem, qui dolorem, qui exilium, qui egreditatem timet. Sit boni orationis multa auribus accepisse, multa riddisse, multa animo, et cogitatione, multa etiam legendo percuruisse.

15. Vocabulorum prope idem significacionem usurpatione orationis quoque vis non parum augescit. Ut: Nihil est tam occupatum, tam multis forme, tot, ac tam varijs affectibus concessum, atque laceratum, quam mala mens. Nam et cum insidiatur, spe, turis, labore distinguitur: et iam cum se velris compos fuerit, sollicitudine, penitentia, penitram omniam expectatione torqueretur. Ex cupiditatibus odias, dissidia, discorde, seditiones, bella gignuntur. Nonnunquam inter ejusmodi vocabula conjectio interponitur. Ut: Non enim virtibus, aut relictaribus, aut celeritate corporum res magne geruntur, sed consilio, et auctoritate, et sententia.

16. Cum detestandum quipiam dicamus, eam clausule interrogando efficeremus, in eaque adverbium Malum post primum, secundumve vocabulum collocabimus. Est enim Malum adverbium interpositum indagationis, ut Ne-

fas à Virgilio sepe usurpatum. Quid hanc, malum! foretis? Quid tua, malum! id referit? Quo id, malum! parte potest? Quid hoc, malum! infelicitatis? Quanam, malum! est ista voluntaria servitus?

17. Gravior reddit soleroratio ea, que interroget, in qua dicatur admiratione unus vocativorum istorum, Deus immortalis. Bone Deus, Deus bone. Ut: Deus immortalis, quibus, et quantis me donabis gaudiis! Quantus est error eorum, Deus immortalis, qui istam legem excogitaverunt! Alter, o Deus bone, quam teter incedebat! Quanta, bone Deus, est voluptas in vita disciplina!

18. Deum appellando frequens est Immortalem, quandoq; Optimum, Maximum adjungere. Ut: Vnam tibi istam mentem Deus immortalis donaret. Quod alium est, Deus immortalis approbet. Magna immortali Deo habenda est gratia.

19. In allegandis auctiorum sententijs, non ut vulgo Dicens, aut Dicte, sed post primum, alterumve vocabulum Inquit sapientius, ratio. Aut interponetur. Ut: Sic Aeneus apud Varum: jam sero, inquit, insandissima. Quomodo igitur Christipus, fortitudo est, inquit, scientia perferendarum rerum. Ennio delector, quipiam artis Faecio, inquit aliis.

Atque hic quidem, in citandis auctioribus, quid observandum sit, videamus. Primum igitur, cum scribimus, aut dicimus, alios ut erudiamus, & auctor, & locus, ubi auctor dicas, non inepie advocator: cum vero aliud quid facimus, auctorem tantum nominamus. In epistolis, in que orationibus hoc generet, in libris preceptionum, vel disputationum illo acutius frequentius. Ut: Lumina non inter umbras, quemadmodum Cicerio dicit, sed plane in tenebris clariora sunt. Vix Horatij consilio, qui in Arte Poetica suaderet ne Animis ager, ut ait Ennius, semper errat. Praeclarum igitur Platonis illud: non solum, inquit, scientia. Nunc hic dies alios mores postular, ut ait Terentius. Bargulus, de quo est apud Theopompum, magnas opes habuit. Gravissimus auctor in originibus dixit Cato, morem.

Deinde, cum quis auctor quem in opere suo loquer-

rem inducit, quid, quod is dicat, citare velis, hanc, autem
memorato, citas. Ut: *Ad Phoenicis Homerici exemplum di-*
cere docet, Decretum philosophari, ut Neoptolemus apud Eunum
pauis Lelius ille Ciceronianus amicitiam censer. Quod idem
observandum, cum Historia, fabulave tibi alleganda est.
Ut: *Terentianus ille Chremones humani nihil à se alienum potuit.*
Cum Oileus ille apud Sophoclem. Latus sum landare me, inquit
Hesiod, opinor, apud Narium. Ut ait Philocetes apud Actium.
Siquid autorem ab auctore alio citatum citas, is, à quo
citatus est, tibi memorandus est. Ut: Heracleum, Prodicus
dixit, ut est apud Xenophonem, exisse in solitudinem.

VI.

Quæ verborum constructionem attinent Elegantis.

1. Quæ nomina mensurae magnitudinem significant, et
in quarto sapiens, in sexto casu rarius collocari à doctis
solent. Ut: Basis erat lata pedes octo. Cum abesset ab eo mil-
lia passuum triginta. Nullum enim resistitum à te discessurus
sum. Aberam ab Ariano iter unius diei. Decem, & septem
miliibus passuum ab urbe secessit.

De nominibus tempus significantibus Grammaticæ
præceptiones licet coquere.

2. Comparativum nomen propositivo elegantes quan-
doque positor, cum familiariter sermone multum, aut valde
cum positivo adjungitur. Ut: *Sene Etius est natura loquacior.*
Thucydides autem præfector, primus instituit dilatare verbis
sermonem. Mater filium blandioribus verbis alloquitur.

3. Adverbia quantitatis in Vm, ut *Quantum, Multum po-*
strivis, non inibus, eadem in O. comparativis ferri adiugan-
tur. Ut: Quantum erat ille lepidus. Elegans multum oratio.
Aliquando erat audacter. Adverbia in Vm comparativis ju-
sta reperiuntur; id tu neque accoles, neque imitier.

4. Adverbia comparativi gradus, aut superlativi perinde
de ut nomina casum regunt. Ut: *Festumne? minime gen-*
tium. Nemo me diutius fecit. Maxime vero omnius flagrabit
cupiditate. Id tu minime omnium ignoras.

5. Hi

¶ Hi quoq; ab adverbis gradus comparativi reguntur;
Dido, Solito, fusto, Fide, Opinione. Ut: *Dido citius aquæ plae-*
cat, hoc est, citius, quam quis dicas. Caram solito exactiorem
contrahit, hoc est, quam solebat. Liberiūs iusto vivebat. Sedece-
terius venit. Opinione tua mihi gratius est.

6. Cum vulgaris dicatur. Orator eloquentissimus, dices ele-
ganter Oratorum eloquentissimos. Ut sunt illa: *Nisi idem pla-*
ceret gravissimo Stoicorum Panatio, Cesarem tristissimum, ut
constat, hominum. Nisi tenus quid obliteret.

7. Cum relativum uox in duo habet antecedentia, quo-
rum posterius prioris enarrative est, cum posteriore con-
venire eleganter. Ut: *Annis, quam Albiam dicunt yoch-*
taram. Concilia, et ceterus hominum jure sociaris, que civitates
appellantur.

8. Disciplinarum nomina in plurati numero, ac deu-
tro genere usurpantur. Ut: *Musicorum vero per studiosum ac*
cepimus. Quasi Geometrica didicisset. Physica ista ipsa, & Mathe-
matica propria posuisti. Ne Physicianum quidem esse ignoramus
volo. Sed sunt illa quoq; exempla: In Astrologia Sulcipium,
*in Geometria S. Pompejum audiuitimus. Licurgus Musices desci-
plinam probavit.*

9. Verba significationis Accusare, Damnare, Absolvere;
Item nomen Plenus, & quæ vox significatu eodem casum
patrum, aut alium regit, cum casu patris, quam cum alio
dicuntur eleganter. Ut: *Accuso te feris. Furti obstringitur.*
Capitis accusatur. Me ipsam inerte, nequit ergo condemnare.
Secleris condemnat generum suum. Absolutus est homicidijs,
Præceptorum illi plenus est. Secloram plena sunt omnia. Locus
plenus quietis, Oblitas injurie. Inceitus animi sum. Animis
pendeo. Moris factus dicere. Officij duco, &c. Landis aridis, pecu-
nia liberalerant. Vicinus amborum in centro excellent, Ita
etiam illud: Eo misericordum restat.

10. Participium quoque prætentis temporis casum gi-
gantei regit, cum pro verbali in Oratione posuit; post
tum autem, cum verbo supino caret, aut nomina in Or-
atione extens ab eo factum esset durusculum. Ut: *Laboris patiens,*

I. 8

Ite parent, Pecunia indigens, Suis amans. Efficiens est voluptatis virtus.

11. Cum vulgaris sermone Gerundium calus sexti possit calum acculandi regit, is eleganter in sexto ponitur, & cum gerundio acommodatur. Id quod in aliis calus gerundis sit. Et in plurali quidem numero maiorem, nescio quomodo, gratiam habet. Ut: In controversiis disiudicandis diligi ab omnibus, difficile. Orationem efficies legendis nostris pleniorum. Hec laus est verbis transferendis, ut. Erudiendo natu tuo non inuides fore libri videbantur.

12. Nomina, iō, & excentum inclinamenti tertij terzum, & sextum calum pluralis numeri iō Atis, quām in Actibus sapnū finiunt. Vt: Neque est scriptam in poēmati His velut emblematis exornarentur.

13. Cum generalis sermo sit, sive qui ad omnes, aut multos eisdem generis referatur, impersonale verbum passivæ vocis usurpatur, etiam in verbis, que neutra dicuntur. Ut: Cetero scribendo non sit, ut bene scribatur. Velle sum cuique est, nec voto vivitur uno. Conveniunt, o fratre disenvolvitur. Viritur parvo bene. Agendum, ut, ne cui noceatur, deinde ut communis utilitas servietur. Quid agitur? Statut. Sit iuris ad asta. Quocumque venitum est, ibi. Obviam mili proditum est. Ocurritur autem nobis. In syrnam venitus & ibi consideratur. Nihil est à me inservitum. Proclaré est actum à te.

Id quo obliteratur in modo infinito. Ut: Cum mibi occurri videbem. Itum esse ad castra cognovi.

Verum in Deponentibus, atque Communib; verbis pro impersonali passivæ significacionis tertia persona, aut prima numeri, pluralis utimur. Ut: Ita enim loquebamur. Ut loquimur vulgo. Hoc sequitur, pro ex hoc sequitur.

14. Cum impersonali verbo alicuiæ vocis, postque verbi Jubeo. Volo. Nolo. Malo. Curo iofinitum vocis passive adhibetur eleganter. Ut: Vix dici potest. Hanc oportet in cruce statutum abripi. Statutum imponi iussit. Eum vocari iussit. Vestimenta detrahiri imperavit. Nutrices Christipus optimas eligi voluit. Se quoque preceptores andiri volunt. Damnum a te,

sepiñ nolit. Ab te virtutes quām dirittas comparari malebuntur. Post verbum autem Curo futurum tempus est eleganter. Ut: Eunus et sacrendum emari. Curaboliteras ad te perferendas.

15. Post verba Volo, Nolo, Peto, Suadeo, Careo, Facio, Necesse est. Oportet, Reliquum est verbum coniunctivi modi sine particulis. Ut: Ne. Quod ponatur. Ut: Tu, relim, definis. Non loquimur. Petimus a te, facias nos certiores. Inegrum tibi reserves suadeo. Care dubites, quin. Eas, daleas. Eas, habeas fortis animus. Te jam exoremus, necesse est. Ad me redat, oportet. Reliquum est, tuam protectionem amore consequar. Te hic monebo, Necesse, quām Necessum dicit elegantius.

16. Verba in temporibus à præterito in p^{ro} extante factis concidi in medio usitatis est, nec tum verò, i. genitivatur. Ut: Audissem, Redissem, Sessissem, Putaram, Norato, Comprobasssem, Cognovissem, Posulauimus, Gessero.

17. In præteriti temporis numero plurali personam certam in Re Historici (ex parte) Cicero finit, Scripterunt et c. quām scriptore Tullio est familiarius. Persona autem secunda passivæ vocis in Re, quām in Ris terminatur. Expius. Ut Legare, Amere, Docere, Abutere, Docere, Accipitriare, Viderere, Vocabare, Persigillare.

18. Frequentativa verba, ut Lebita, Scriptitor, Visus, Farcissimo, & Inchoativa, ut Præsentisso, Canticisso. Labefactum habent venustatem, etiam cum pro perfectis addibentes, sed si verecundus sit, corrumptus.

19. Venuste etiam, cum motu ad locum adjecto nomine significantes, verbum addibetur, quod motum à loco significat. Ut: Abiit ad Deos Herculem, nunquam abiit, nisi cum inter homines esset, eam sibi riam munerebat, Scio, hinc quo abducatur est. Atque etiam, & Abdusco motum à loco præficerunt in se component. Ab.

20. Pecunia, ponderis, mensuræ, aliaque quæ ad amorem in oratione etiam prosa calum patrem osteneri mulitudinis habebit dimicuum. Ita milie antennæ, pro antorrum, Nummum, Sestercium, Cadum, Medimum, Tercinum, Denarum, Liberum, Denarum visum.

21. Præpositio cum verbo coe posita cum casu sepe reponitur. Ut: *A* urbem accessit. *In* huius incedit. *D*e spe de-
cidit. Cum ex postore excessit. *Ad* rem attenti sumus. *Hanc*
à me aberit. *In* libris nomen inscribere. *In* regum imponi. *In*
ter nos, ac *in* murus interfit.

22. Ab antiquis illis, qui Latini dicebant. *Ad* Veneris.
Ad Herculis, aliaque id genos usurabantur pro Adiem-
plum Veneris, & in Vesta, cum verbo *mōris* a Vesta. Vi: Ven-
erum erat ad Vesta. *Vbi* ad Diana veneris. Senatus habitu*s*
ad Appollinis. *A* Vesta ad tabulam Valeriam duxit est. Ex
his non dubito, quoniam dicere possumus. *Ad* D. Petri, *ad* D.
Theresie, ac sic alias.

23. Multas præpositiones Poëtæ solent, aliquotque Qua-
tores casibus suis præponere. Ita sicut dicta: *Quem* penes est
omnis potestas. *Centum* cœciter amissis. *Res*, qua de seruorum
Siccas inter societas est. *Eos*, quos contra statuas, placatos di-
vitas. Adhibent modum, quem ultra progredi non oporteat.
Illa autem semper ferè usupanda. *Quicunq;* *Quocum*, *Qui*
buscum. *Galliam* versus. *Oculorum* rebus.

24. Ab adjectivis in *Dus* excuditibus comparatio nulla
deducitur; quare Latini prouersus non sunt Reverendissimis,
Colendissimis, & siqua sunt alia ad obseruantiam inveniunt;
qua melius fortasse dicaneur per Admodum Reverendum. Et
illa licet superlativa: *Egregissimus*, *Perpetuissimus*, *Sepissi-
mus*, *Magnificissimus*. Comparativaque *Industrior*, *Ege-
rior*, *Strenuor*, *Arduior*, *Mendaciliquier* apud veteres in-
veniuntur, non propter ea sunt usupanda.

25. Cum vulgariter sermone verbum *Debet* adhibetur ad
necessitatem significandam, eleganter, utriusque vul-
garum Adjectivum in *Dus*, participiale quod Grammatici
dicunt, usurpatum. Ut: *Virtus* perficienda doctrina est. Hoc
item robis providendum est. Non paranda vobis solum, sed frater-
enda et iam sapientia est. Quarareter tollenda esse arbitrabantur,
tur ea sibi ille ne risenda quidem existimavit.

26. Cum domum aliquis vulgus diceret, persona no-
stra dixit elegantius. Vi: Janitor interrogat quis tu es. *A*

Marco tabellarius. Salutatum intrire ad Ciceronem. Apud
patrem est. Ex patre existit. *Ad* Casarem i. rit.

27. *Dignum*, *Promptum*, *Idoneum* cum iehobito modo ia-
cimine, cum *Qui*, vel *Ut* in soluta oratione coiunguntur.
Vi: Qui modestie patet, videtur, qui aliquando imperet,
dignas esse. *Dignus* est, qui a te diligatur. *Digna*, quam illu-
das. *Eum* indignissimum arbitror, cui a virtutibus benedica-
tur; cum ne idoneum quidem, cui a probis maleducatur. *Vix* lin-
gaa prompta, que de tua petiore erolvat,

28. *Paisivum* verbum, & participium præteriti tem-
poris, quod præposita *A*, vel *Ab* com ablativo copulati
solent, cum dativo sepe componitur. Vi: *Despectus* tibi sum.
Haud id mihi probatur. Non facile curvis bonus eligitur ami-
cus, quibz cognitus sit, atque perspicies.

29. Participia præteriti temporis, sive sint ab his vere
bis, qua Communia dicuntur, sive a Dependentibus activi
figurantur, in significatione utraque activa, & passiva
dici possunt. Vi: *Edis* est architectata ab Hermodoro. Eius
experta virtus est. Exercitum præsum, paratum, cohortatum
eduxit foras. *Hoc* meditatum esse debet. *A* quo essent illa di-
mensa, omni ususq; VII.

Quæ in usu vocam sunt elegantia:

1. Tanta fuit veteribus ijs, qui præ locuti sunt, reti-
pende proprietatis cura, ut translati vocabolis raro ad-
modum usi fuerint. Translatorum udem tantum abest, ut
dam armis, ut si comode has probemus nihil minus,
quam si propria essent. Sed illa volgo dicendi improprie-
tas quædam est, qua nobis ordine eo habenda est, quo
Solacismus. In eo vulgi sermone innumera sunt, ex qui-
bus tam multis pauca illa dicimus. Quod dicit *Dare con-
sirium*. Accipere dicas, ut: Me convivio lauro accepisti, sic
quoque. *Doclare* hoc dicitante excepta dicas pro scripti hoc sub
doclare.

Pongre, vel apponere cibos pro servire. Sternere mensam,
accumbere mensam, mensam removere, pranziere, cenare, pro-
pone.

Ponere mensam, sedere ad mensam, deponere mappam, facere præcium, aut innam... Re direcū miles pro stipendio præpiratus. Tendere, aut radere barbam pro facete. Moveri magistrum pro deponere officium. Capere, aut capessere magistrum pro acceptate. Documento illuc studio; ut reliqua observes.

2. Numeralia quoddam vocabula usū imperitorum fera data sunt: Dicendū dicitur: Octoginta, non Ovaginta, Tōties, Quoties, Novies, Vices, Trices, Quadrages, Sexages, Septuages, Olioques, Nonages, Centies, Biliares. Et Vicens, Triceni, Quadragesini, Quinquagesimi &c. Dacenti, Tricentii, Quadragesenti, Quingentes, Septingentes, &c. Nec Malfoles illi ē Latine putamus.

3. Cūm magnum quoddam dicas numerum iocentiam in soluta oratione dicas: Sexcentas in versu Mille. Vt: Equis non casas mille doloris habet? Tibi vixna mille, Mille noui di artes. Perferri littera nulla conditione poterunt, fercentis enim locis exultuntur. Et huiusmodi sexcentas, Sexcenti invias, qui utilitatem suam requirant.

4. Vbi verbum quoddam est pro voce ipsa possum, periude collocandum est, ac si pro significatu suo dicetur. Vt: Ab amico amicitia appellata est; non, ab hoc nomine amicus. A viris virtus nomen est mutua; ac id enim est sapientis providere: ex quo sapientia appellata est prudentia.

5. Non infrequens est & apud Poetas, & apud Oratores locutus per negationem, quod plus quid dicas. Vt: Litterae tue mihi non inuicende fuerunt. Non inscēne disputat. Hoc semper in rapidē aggressus est. Non una est ratio.

6. Patronymica nomina ut à Poësis sapè, ita raro ab Oratoribus usurpantur.

7. Ab uno genitivo genitiorum alium in numero eodem regi tam est. Vt: P. Africani necis socius fuisse.

8. Genitivus Hominum pro Humano sapè dicitur; Res geste, quās gesta, Populus Romanus, quām Romani dicuntur usitatur. Vt: Generi hominum universa cultura arborum est salutaris. Nihil in hominā genere rariis perfecto Oratore est.

Negatque ullam pestem maiorem in vitam hominum invasisse. Est hominum natura intima crudelitas. Quibus rebus animo hominum moverentur. Vita hominum latrabit.

9. Interrogaōdo, ejus quid sit nomine Cuius, Cuius, Cuijum, de quo patris, domino Cuius adhibendam est. Vt: Cuius liber? Cuius domus? Cuium pecus? Cuius est? Cuiatem se esse patrem? Socrates, cum rogaretur, cuiatem se esse diceret, num danum inquit. Neque cūjatis esset, potius scire. Hispanum accedit Cuius, cum relativum est, per Quis, et, od efficeret. Vt: Libri, de quorum auctore dabitabatur. Demetrius, cujus oratio erat.

10. Pro loci nomine nomen gentis nonnquam adhibetur elegans est; ac pro gearis nomine aliis nomine locis. Vt: Ad Stulos se applicavit. Ad Italos profectus est. Quare tam lunam maxime obseruat Egypcius. Omittam Greciam, quae semper eloquentia princeps esse voluit, atque illas doctissimas inventrices Athenas. Quo item in gēdere, inquit Cicero, & virtutes, & vita pro ipsis; in quibus illa sunt, apellantur. Vt: Quid avaritia, & fides valitis, justitia confecit. Ita quoque rei nomen, à qua persona nominatur, pro persona solet appellari. Vt: Nihil magis carendum est jumentis quam ne desidie se dedat. Hoc etas nostra ioris ignorat. Contra eis nitetur pleraque nobilitas. Dies deficit, si res lim paupertatis causam defendere.

Substantiva nomina ab adjetivis facta pro adjetivis ipsi lepide multum dicuntur. Vt: Benevolentie in mente magnitudine pro Magna tua benevolentia. Ita: Nulla est dulcedine glorie tangatur. Contentio magnitudinem doloris a quib me brevitas temporis vindicabit. Ac voce quidem bonitas optanda est.

11. Licet quidem Condiscipulum, Coniubinali, Coheret, Commilitonem, Conscoerum, Consponsorem, Combibonem, Congerionem; aliaque id genus molta Latinē dicamus, tu dicas. Civem pro Concivem, Popularem, Municipem, Sodalem, Equevam.

12. Nomina Vir in laude sapientis. Homo vero modis in lau-

laude, modò in vituperatione dicuntur. Ut: *Pit.* clarissimus ab homine deterrimo acerbissima morte efficitur est. *Fabio.* viro optimo, & homine dolissimo familiarizetur utor.

113. In malis rebus Grave pro Magno, & Lere pro Parvo dicuntur, *Multumq.* pro magno tunc dici solet, cum magnitudine tei, aut altitudo non significatur. Ut: *Gravis* morbus, mors gravis. *Agrotate* graviter, *Grave* odium; *Gravissimus*, manus, *Gravissime* irasci. *Lere* consolatio ex morbis aliorum. Qui leviter agrotanties leviter curant. Homines leviter evadunt. Multo labore consistit ars dicendi. *Multa* cura summo imperio ineat. *Nominis* multa celebritas.

114. *Dintinnum*, aut *Dintinnum pro longo*, cum tempus significatur, dicitur non illepidè; *Reliquum*, aut *Reliquias* pro *Residuum*; *Jure pro Foste*; *Ius* *Barandum* pro *Justitiam*; *Pecunia pro Poto*. Ut: *Odo* diutine serventis. *Hoc* tantum bellum, tam diutinum. *Reliquas* vero partes diei consumebat in Me reliquum fecit. *Datis litteris reliquum* est, at. *Capea arte* nihil reliqui sit rectius. Nulla sunt hostium reliquia. Tales somus, ut iure laudemur. *Fore*, an iniuria feceris, querimus. Qui iusbarandum violat. Quid est igitur in jurebarandos. *Sacramentum* appellat solitandum, quod d. Imperatori prestatam solet. Ut: *Obligatur milites sacramenta*: *Sanxit*, ne qui sacramento non teneretur, abserset. Ita dicitur, *Deo teneri voti sacramenta*. Jam illud. Ne mente quidem recte nisi possamus multo citro, & potione completi.

115. *Ferina*, *Poreina*, *Snilla*, *Bubula*, *Vervicina*, aliasque hoc genio sine labstantivo *Caro* paoquotur. Ut: *Bubulan* coenunt. *Venio* ad macellum, indicant agninem, caram, caram bengalam, vitulinam, porcinam. Ita quoque *Frigidam* bibere, *Calidi*, aut *Caldi* lavari.

116. *Genus* pro *Monus*, & *Species*; *Ordo* pro *Status*; *Ratio* pro *Methodus* dicuntur. *Carmen* de toto opere, non de versu aliquo, certè dicitur. Ut: *Genere* novo dividendi ahus sum. *Ratio* habenda est in diligendo genere rite. *Institutio*, duas sunt genera. *Nostrior* *ordinis* obseruat neminem diligentius. *In vestitu*, *bubo* omnium ferè ordinum multicudo constituerat. Sic *Ordo Se-*

natorius, *ordo equester*. Facile diceres, hic versus Plauti non est in Epico carmine Hexametris sunt versus omnes,

117. Cùm generalissimo cist, in perioram secundarii coniunctivi modi venustè commutatur. Ut: *Miraris*, si quis sui amantes non sunt, pro *Miram* est. Ita: *luxurias*, quas serre nequeas, desfugiendo relinquas. Verum ista legendò tute deprehendas.

118. *Orationis tua erit oratio*, si cùm Rogo. *Precor* ut vulgus diceret, *imperativum* adhibeas, ac verbum *Queso* in orationis medio colloces. Ut: *Nolis*, *queso*, *irasci*. *Narras* istibz, *queso*, quia fiet. *Abstine*, *queso*. *Attendes*, *queso*, que sint conscientia.

119. *Institutum Fore post verba Spero, Puto, Credo, elegans* est. Ut: *Spero* fore, ut id nobis contingat. *Nunquam fore credo*, ut precarer. *Putaro* fore, ut redires.

20. *Verba Odi, Novi, Capi* in precio equidem sunt habenda, ac sèpè usurpa das; ut semper *Odo* habere, aut *prosequi*, *Cognoscere*, *Incipere*, ut solet, dicatus. Et *Capi* vero etiam in passiva voce eleganter adhibetur. Ut: *Oderunt* hilarum tristes. *Parentes* malorum odimus. *Quem oderas*, & *dignum* contumeliam putabas. Qui audit, ut oderit, ut invideat. *Novi* te, novi ingenium tuum. Non facis nos tibi, qualissim. Eum optimè norat. *Noverit* Orator rationum locos. Ex quo tempore tu me diligere expisti. Cum capisset pater respondere. *Utinam* steiasset, quo caperat statu. *Consili capi* sumus. *Litteris* oratio est capta mandari.

21. Quod iodoctum vulgus dicere solet, *Sepe ludit*, semper ludit, non facit nisi ludere, id tu verbo *Solet* dices facundius. Ut: *Altior* irrogari solet pena reverentia. *Greci* in convivio solent monivare, cui poculum traditur sint. Id ritus so more effici solet. Pericles solabat optare.

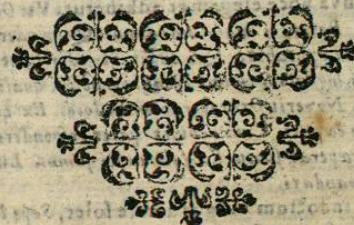
Et præteritum imperfectum modi indicativi sèpè idem significat, quod solebat cum infinito verbis. Ut: *Fuit*, qui grana ciceris sine frustatione inferebat. *Scipio* dicebat, nō bilis difficultus esse, quam.

22. *Patet* pro *Permittere*, & *Negate* pro *Dicere* quod non
possit.

usurpatas. Vt: Mecum Platone errare patientur. Illud enim deus natura non patitur, ut aliorum spolijs nostras opes augent. Qui benigniores volant esse, quam respiciunt, peccatum in eo peccat, quod injurijs sunt in proximos. Negat Epicurus, iuste posse vivi, nisi cum recte vivatur.

23. Qui aut scribendo, aut dicendo humanaiores sunt, cum alijs vocabulis, cum maxime verbo orationis; per quam interrogatio est, nec semper particulis Itaq. Sic Etiam respondere solent. Vt: Ains' s nos venisse? Aha! Est Sime intus! Et, Scilicet hoc certos. Certos.

24. Nomina. Solum pro adverbio venustè ponitur, dum nibil è sententia mutetur. Vt: Spes sola hominem consolatur. Neque vero corpori soli subveniendum est, sed etiam mente, atque animo multo magis. Alia item adverbia in nomine habent communiat. Vt: Erepit vita est immerita, pro immorata. His facilitioribus uti possunt pro facilius.

INSTITUTIONUM POETICARUM, SEV DE LIGATA ORATIONE LIBER.

INSTITUTIO I.

De Poesi universi spectata.

CAPUT I.

Notio Poeseos, & natura.

Poësis alijs est Ars ipsa Poematis condendis, alijs ratio, & forma Poematis, alijs Poema ipsum. sive opus ad normam Poetices factum. Poësis porro, ut ars est præcepta Poematis tradens, Ars est fingendis aliquid carmine. Fictionem itaque, & Verum ita Poësis continet, ut alterius eorum nullum omnino Poësis non sit.

Ac nemo est quidem, qui sentiat, fabulam quamvis soluta oratione, conseribatur. Poëma non esse: si vero haec fictione scriptum carmen Poësa esse dicendum sit, in utramque partem disputatur. Cum ijs nos sentimus, qui duplex Fictionis Poeticae genus meditatur. Primum, quod Fictionem sententes appelles licet, illud est, cum exposuit versu. Quid agitur utrum scutes etiam vera, sed ita fictionibus circumveniatur, ut omnino fictio dici debeat. Fictio haec majoribus Poematis competit, Epico, Tragico, Comico: prouide, qui materiam Epici, tamvis si ne haec fictione verso tractaret, Poeta Epicus dici non debet. Alterum Fictionis genus est, quam Fictionem verborum appellamus, cum samet nihil sciam exponatur carmine, atque quotidiana, sed & ab Oratoria recedit: quod obicitur per trapilata verba, tropique frequenter, & audaciter.